Älgmöte 23 januari

18,30 **Presentation**

18,31 **Information om Älgmärkningen Haparanda/ Kalix**

(Wiebke Neumann SLU)

- Projektet
- Älgen

19,30 **Älgjakten 2017**

(Sven Forsberg ÄFG 5)

- **Obsen**
- **Avskjutningen**
- **Vilken Älgstam vill vi ha?**

20,30 **Info om verksamheten i kretsen**

- **Holkbygge Måndag 29 januari**
- **Årsmötet Måndag 12 februari**
- **Rävlocks utbildning 22 februari**
- **Rävsnarnings utbildning ?**
- **Facebook / Hemsidan**

21,00 **Avslutning**

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

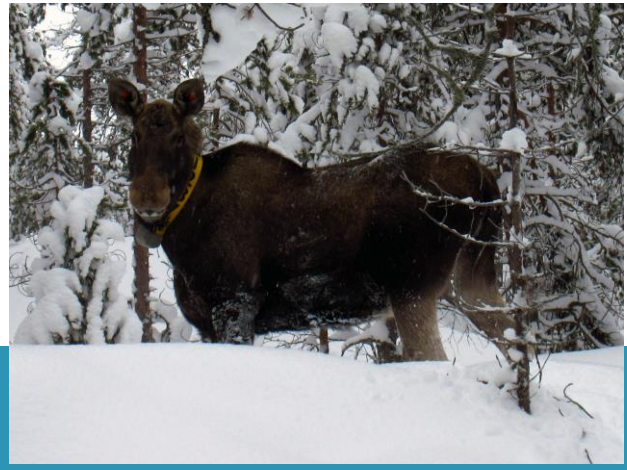

GPS-märkta älgar i Haparanda-Kalix skärgård

Wiebke Neumann
Institutionen för vilt, fisk och miljö
Sveriges lantbruksuniversitet

Följa vår forskning
https://www.slu.se/alg-forskning

Hur går det till?

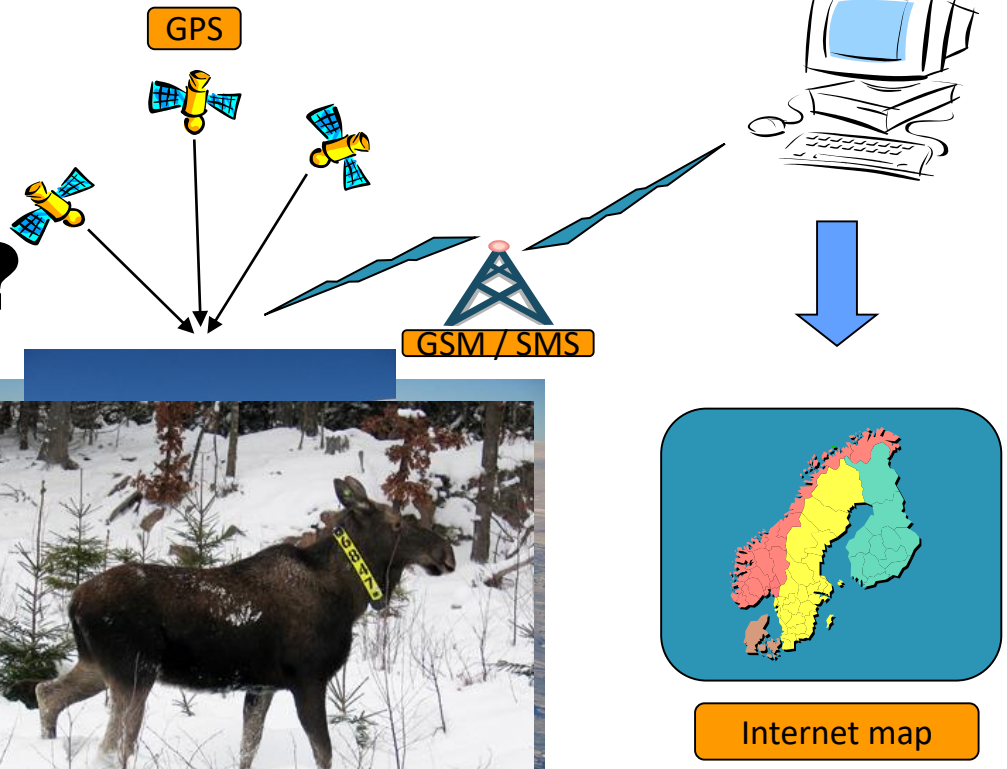

- Avgränsa studieområden
- Märkning
- Uppföljning
- Rapporter/redovisning
- Ta av halsbanden

http://webmap.slu.se/website/moosetrack_BD/

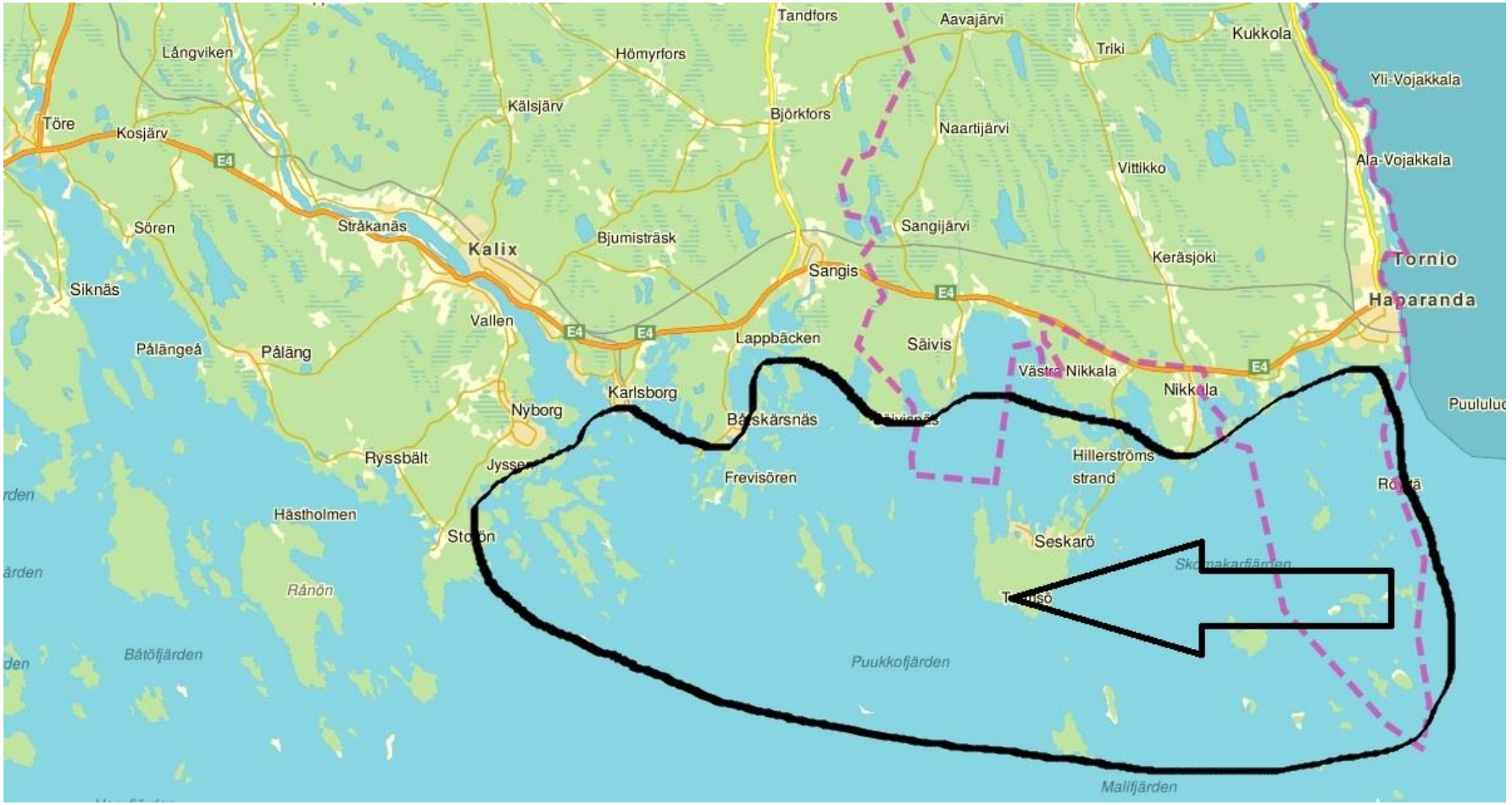
Tandfors
Aavajärvi
Kukkola
Långviken
Hömyrfors
Triki
Yli-Vojakkala
Kälsjärv
Björkfors
Töre
Kosjärv
Naartijärvi
Ala-Vojakkala
Vittikko
E4
Sören
Stråkanäs
Sangijärvi
Kalix
Bjumisträsk
Keräsjoki
Tornio
Sangis
Siknäs
E4
Haparanda
Vallen
E4
E4
Lappbäcken
Säivis
Pålängeå
Pålänge
Västra Nikkala
E4
Nikkala
Karlsborg
Nyborg
Båtskärsnäs
Ryssbält
Hillerströms
strand
Frevisören
Hästholmen
Seskarö
Rånön
Båtöfjärden
Puukkofjärden
Malifjärden

Start mars 2016

30 älgar (22 kor, 8 tjurar)

Ålder

Kor: 2010 (2005-2013)

Tjurar: 2012 (2007-2014)

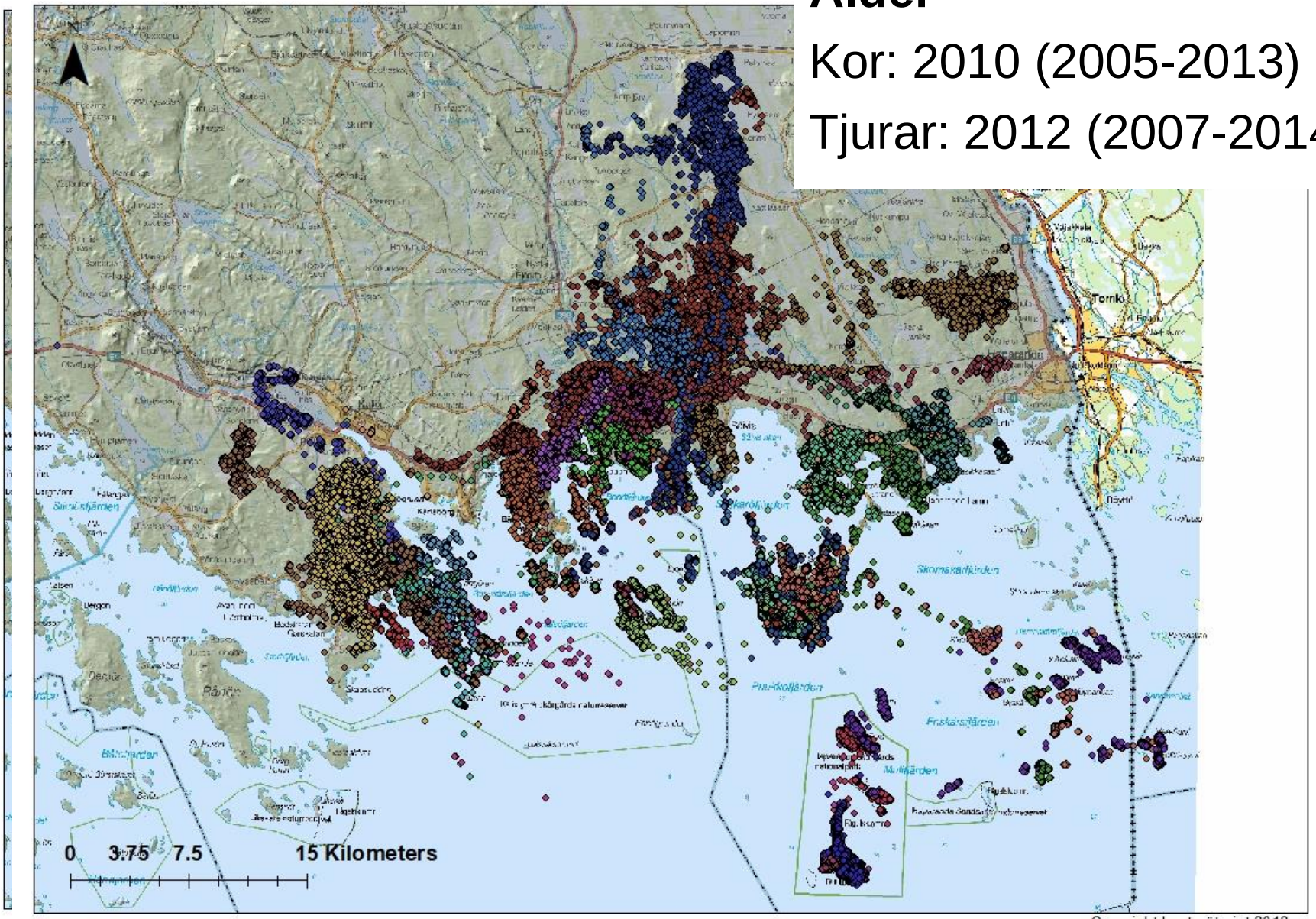

Några av älgarna i Haparanda-Kalix

Status 17:e januari

- 4 skjutna
  - sept’16: F1293, sept’17: F7349 , M7336 och okt’17: F1291

- 1 tappade halsband
  - Juni’16: M9945

- 2 utan kontakt
  - sen nov’17: M9933, M9929

Förflyttningar mellan öarna och norrut

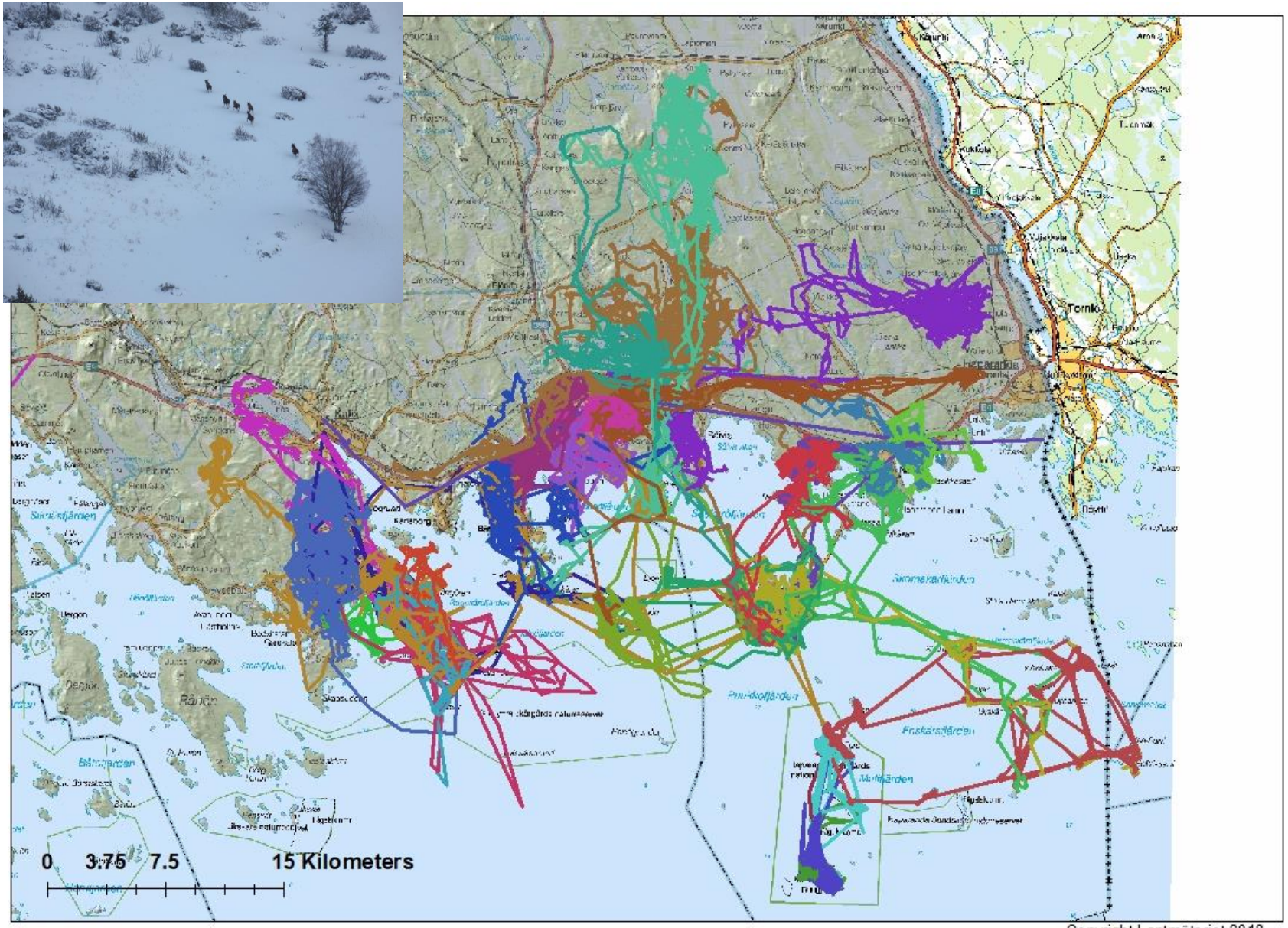

Copyright Lantmäteriet 2018

Ett besök i grannlandet

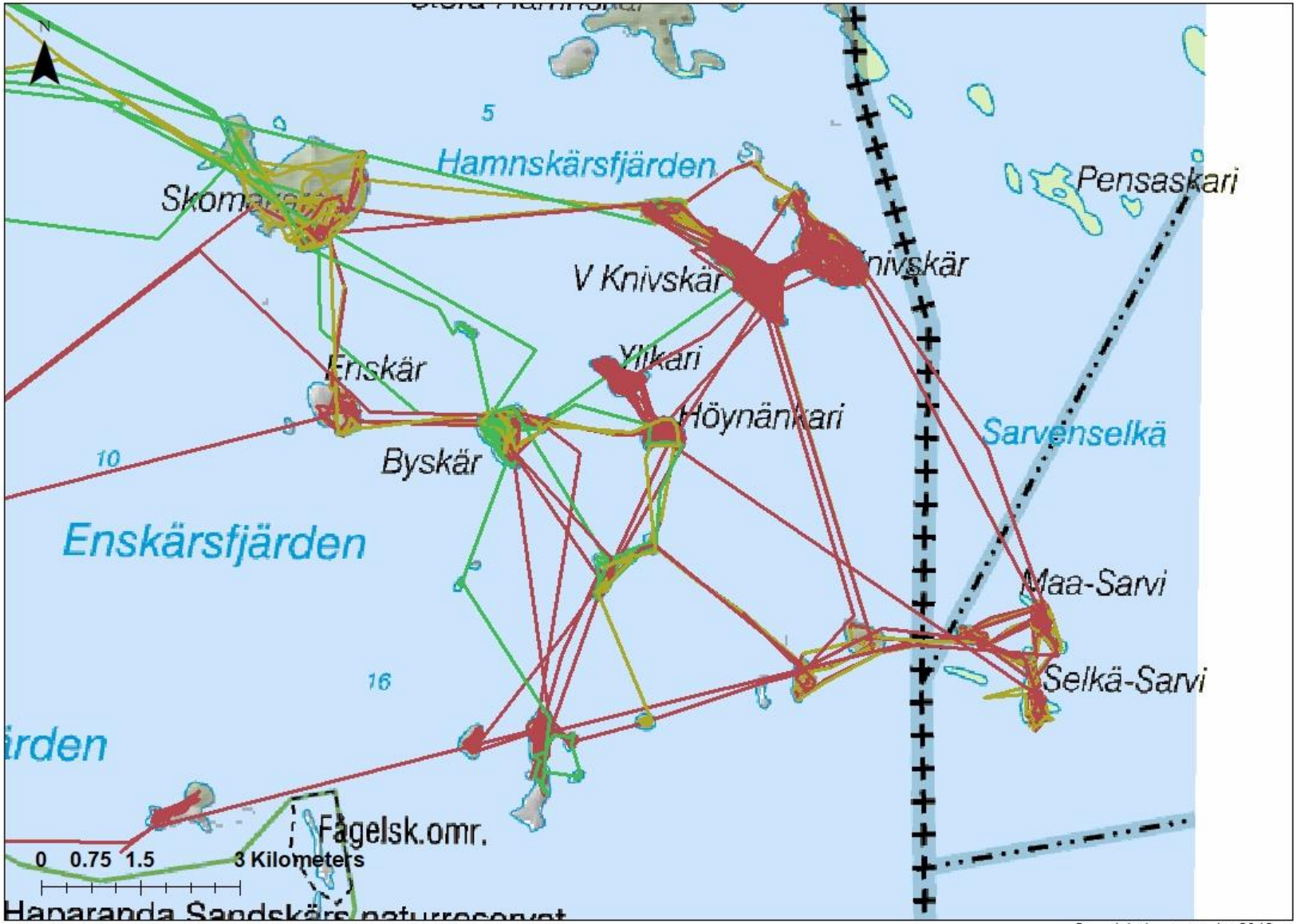

Copyright Lantmäteriet 2018

Flitig rörelse mellan öarna

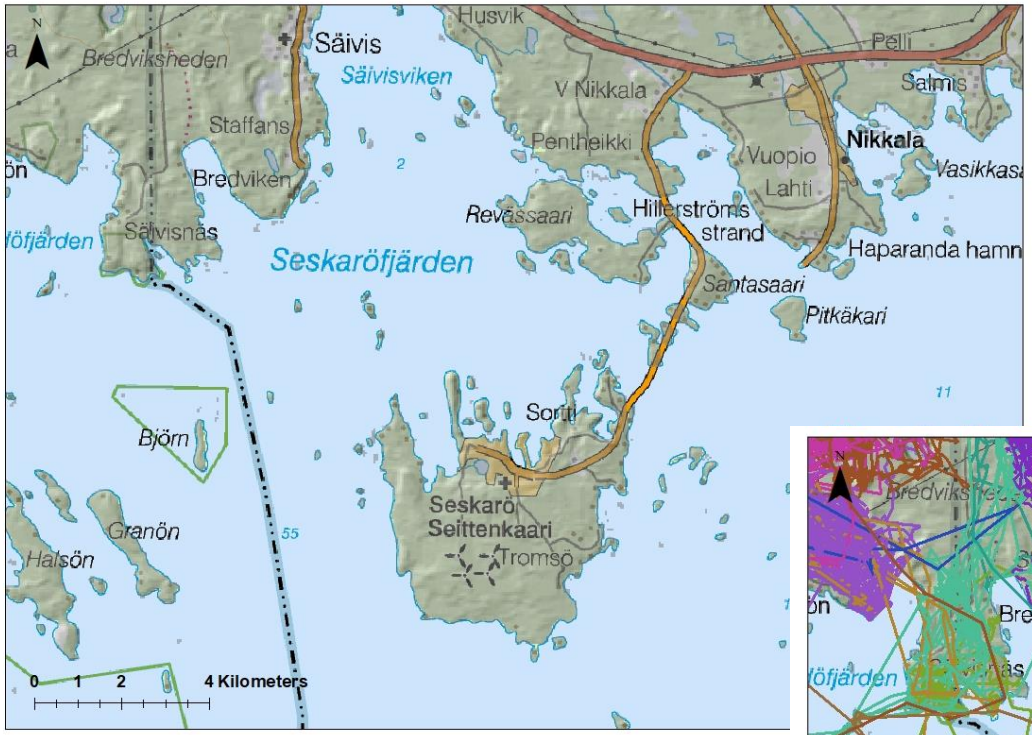

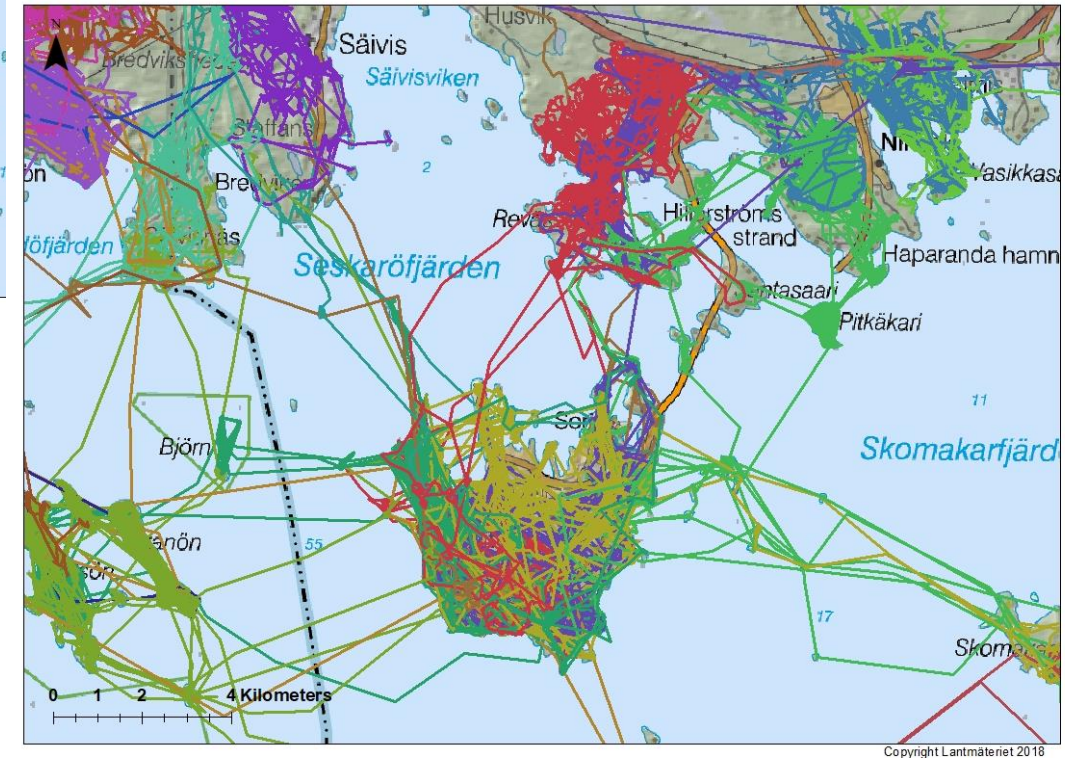

Copyright Lantmäteriet 2018

Hela skärgården används

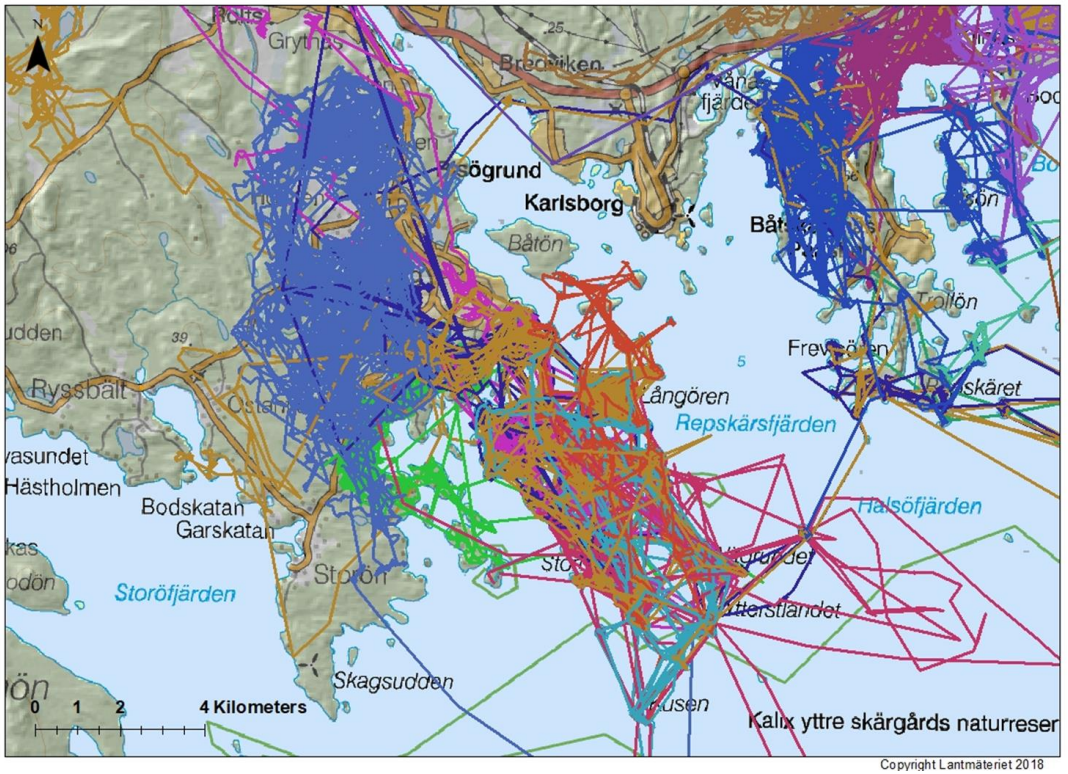

Copyright Lantmäteriet 2018

Öarna i skärgården: en etablerad del av hemområden

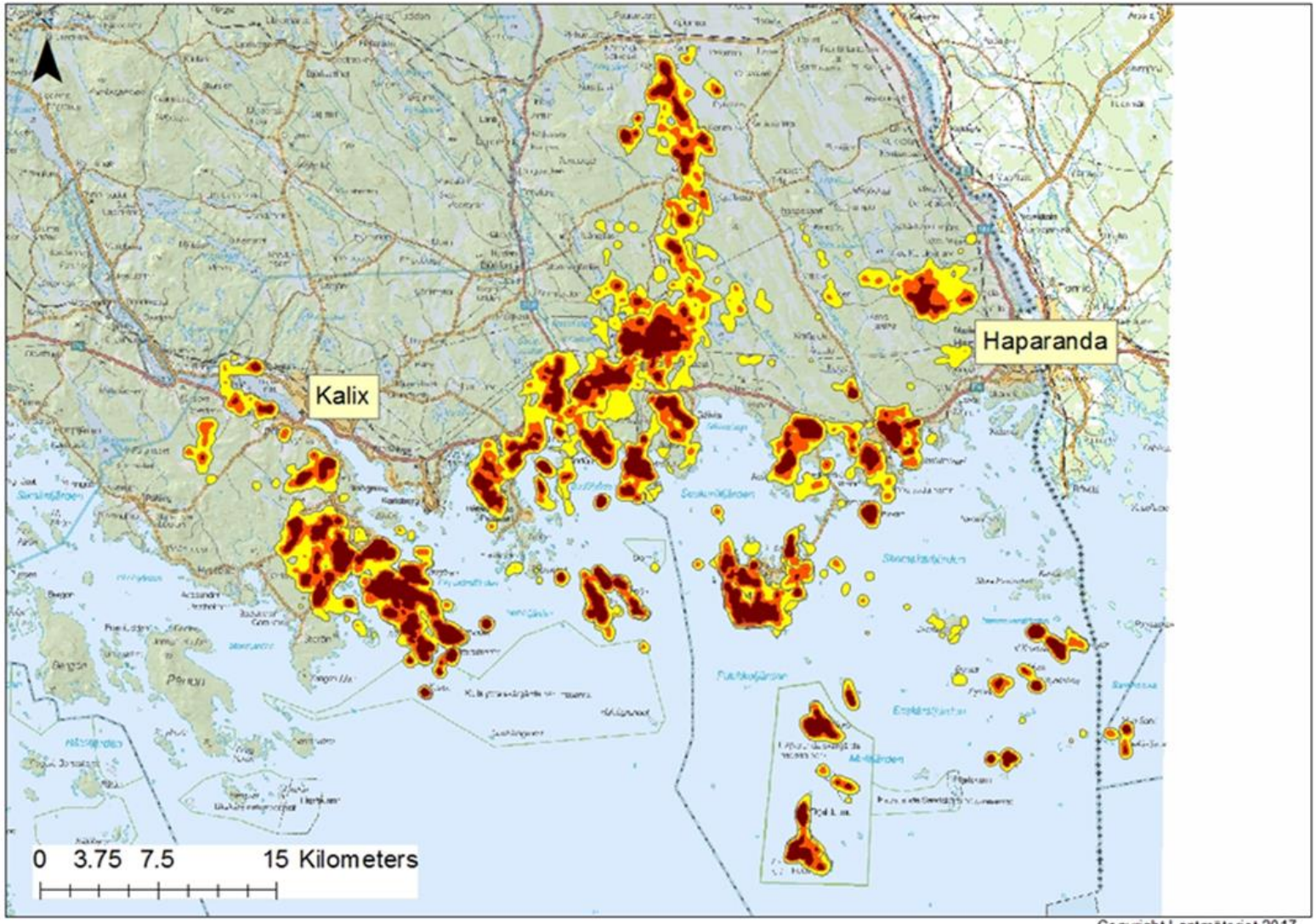

Storlek av årshemområden

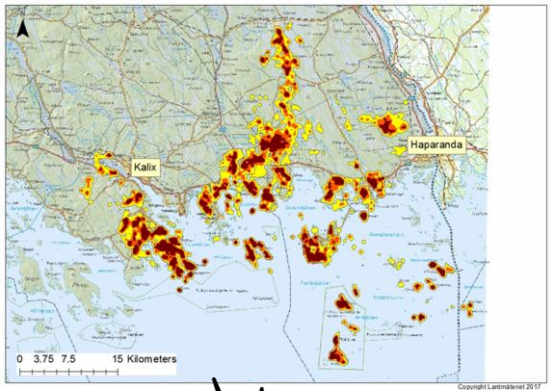

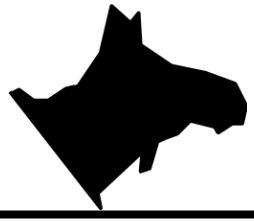

95 % områdesskattning (området älgar rör sig över)	1 880 ha (600 - 4 960)	2 150 ha (650 - 4 820)
50 % områdesskattning (kärnområden)	340 ha (130 - 920)	450 ha (150 - 770)

Skärgården används året om

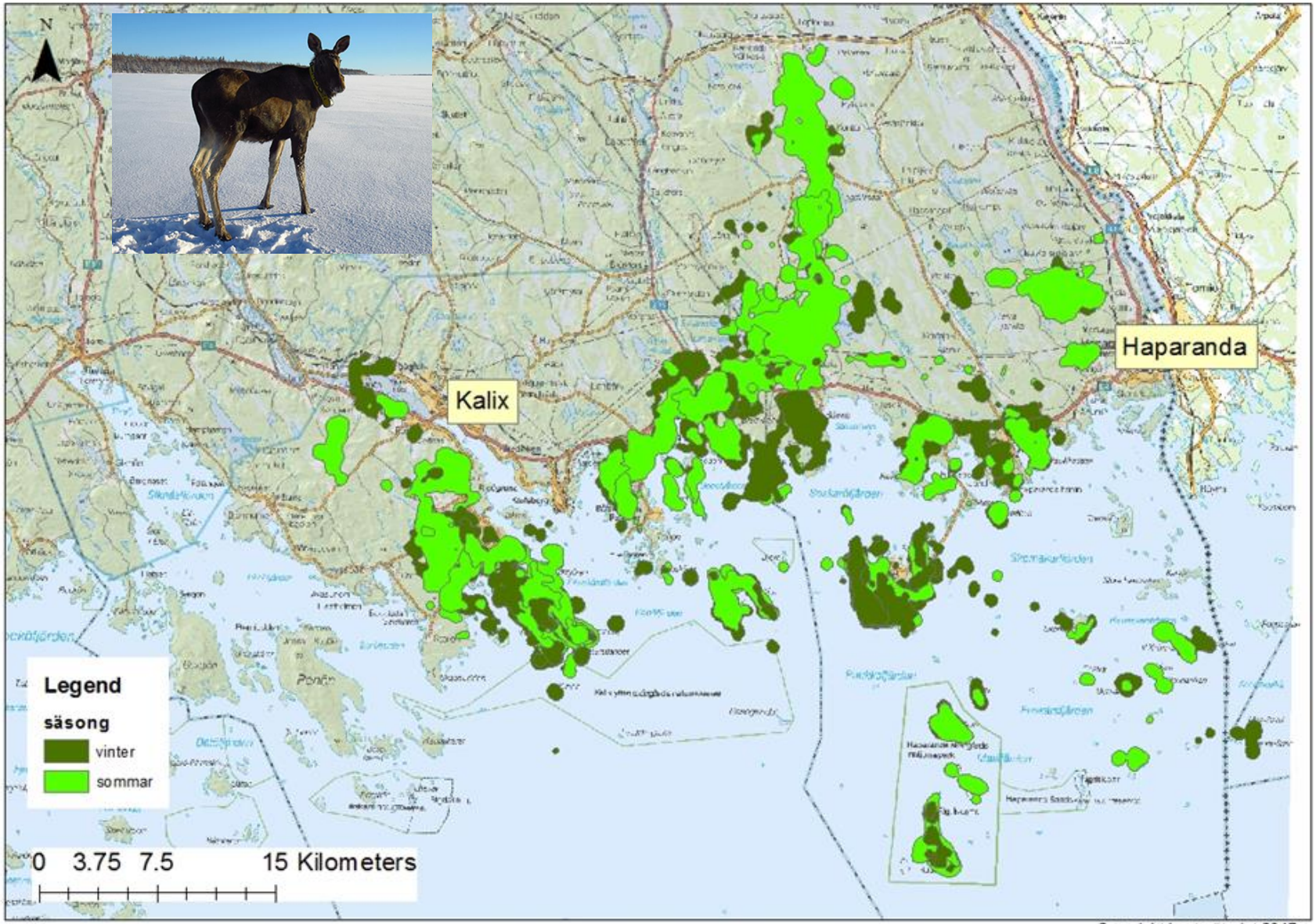

Användning av livsmiljöer, vinter

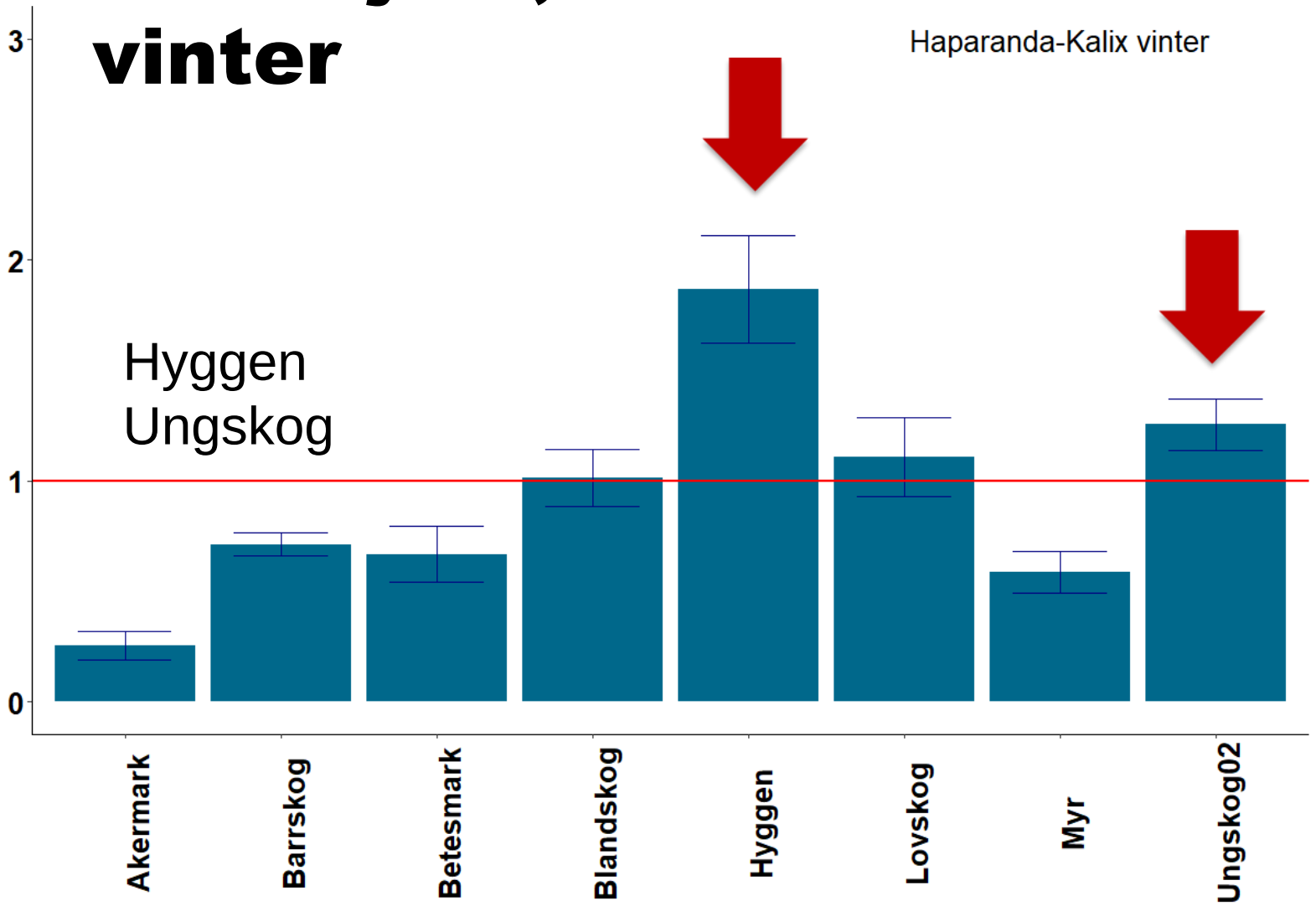

Användning av livsmiljöer, sommar

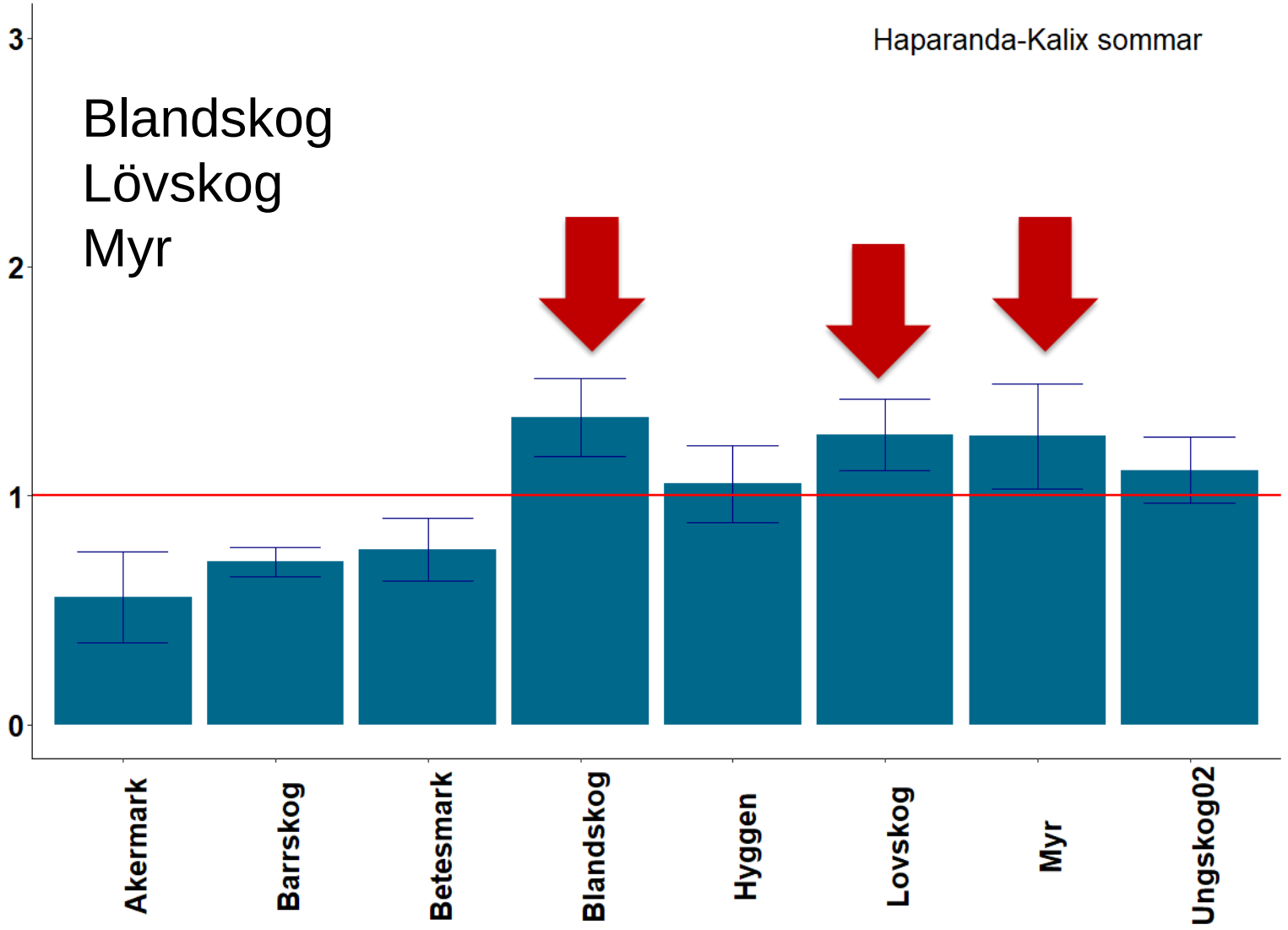

Vandring – förflyttning över året

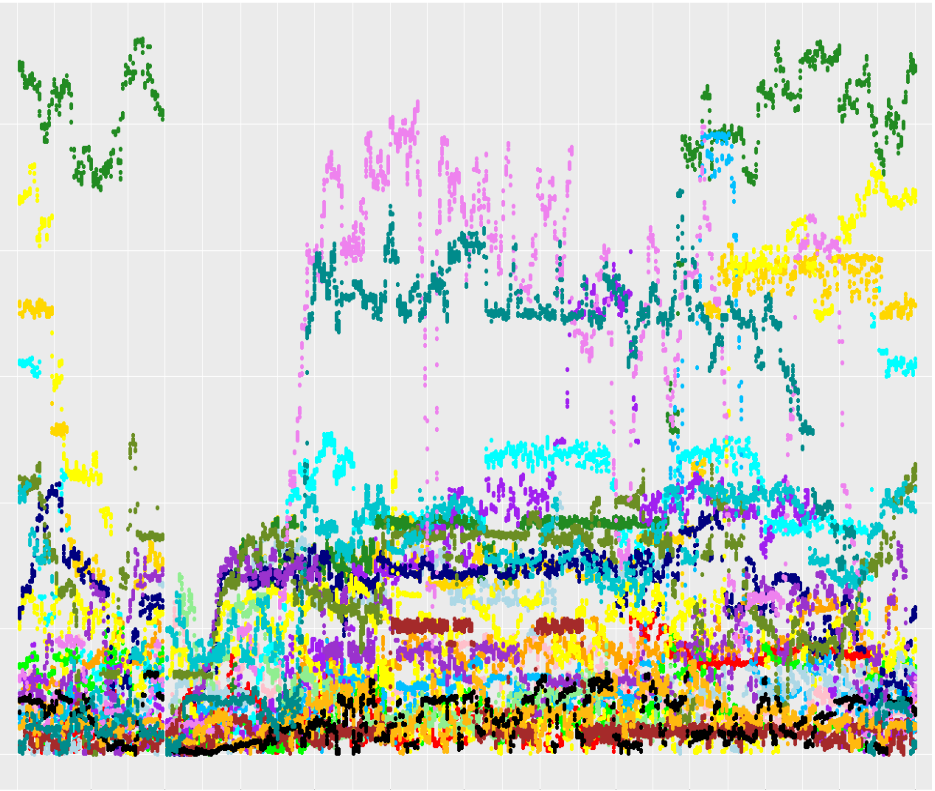

Jan Feb Mar Apr Jun Jul Aug Sep Okt Nov Dec

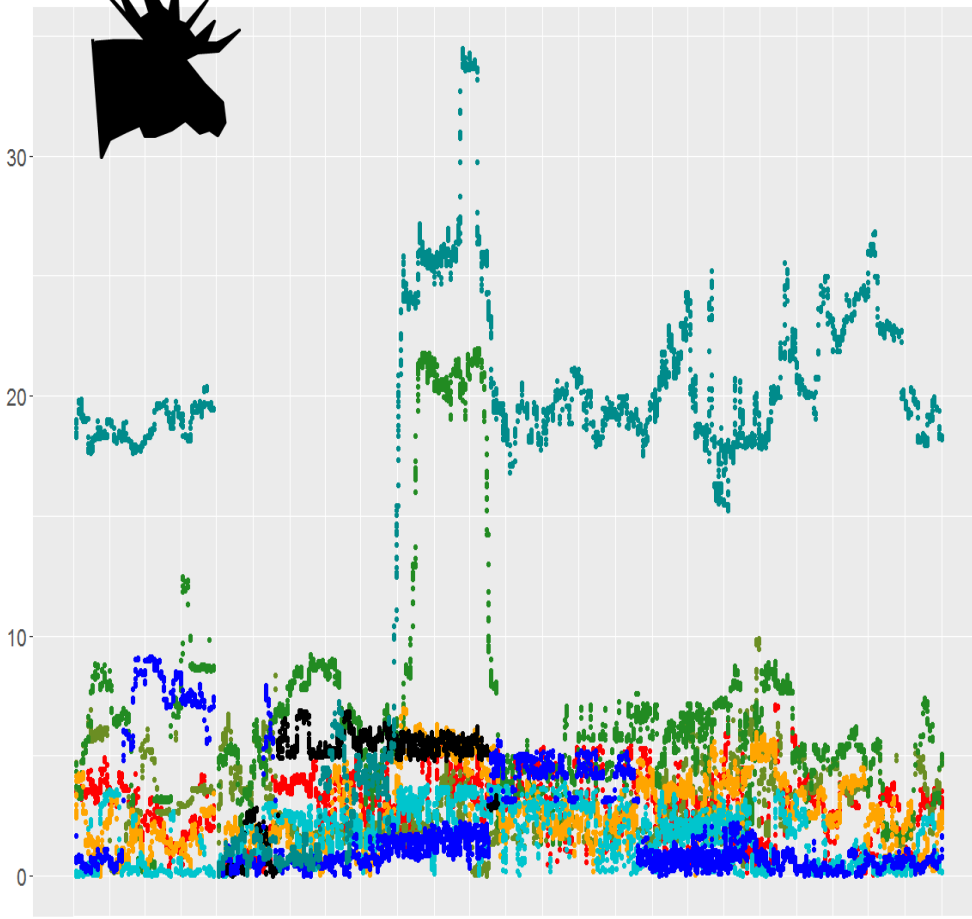

Jan Feb Mar Apr Jun Jul Aug Sep Okt Nov Dec

Avstånd
vinterområde (1:a april) och sommarområde (15:e juli)

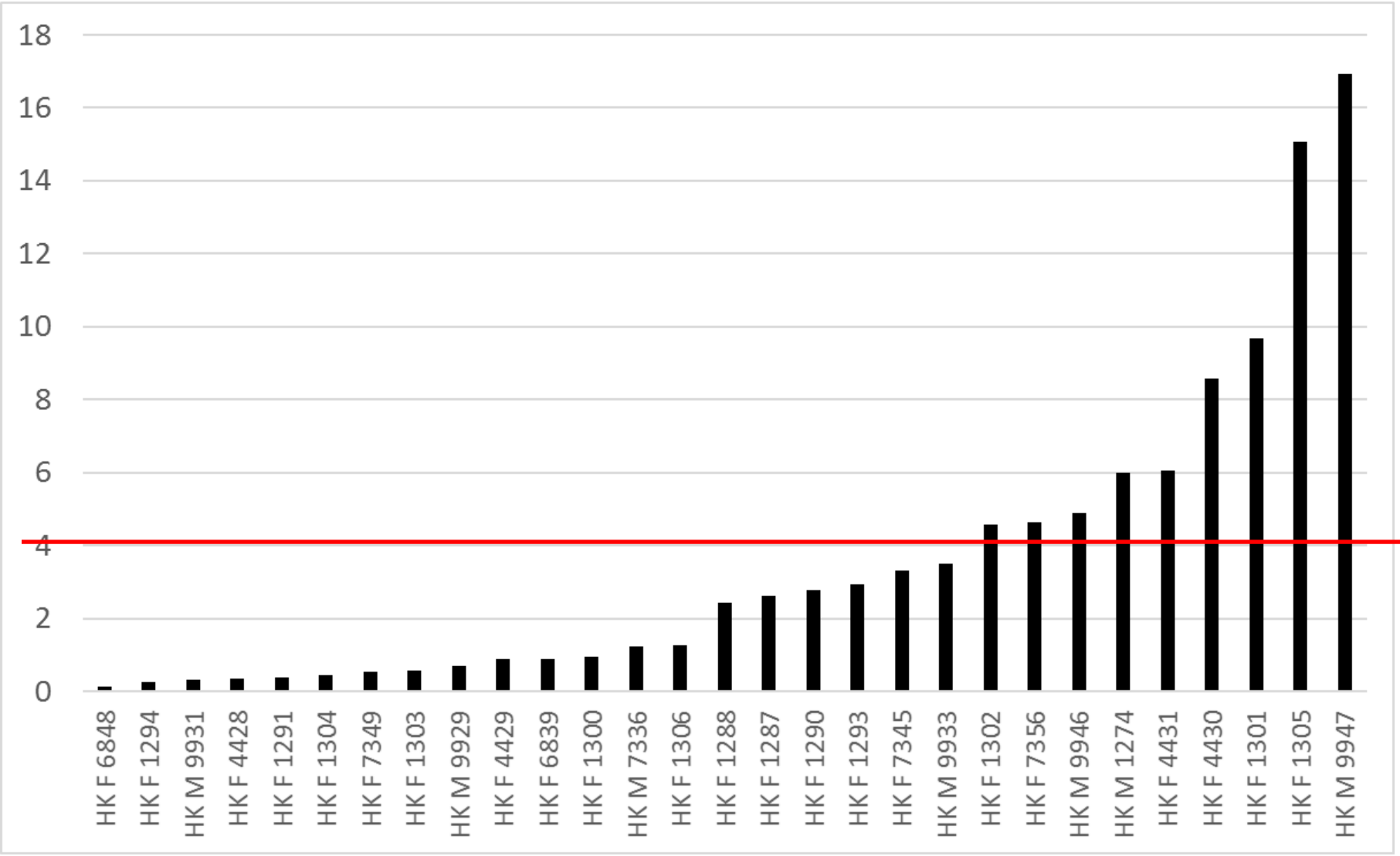

Uppehåll under brunstperioden

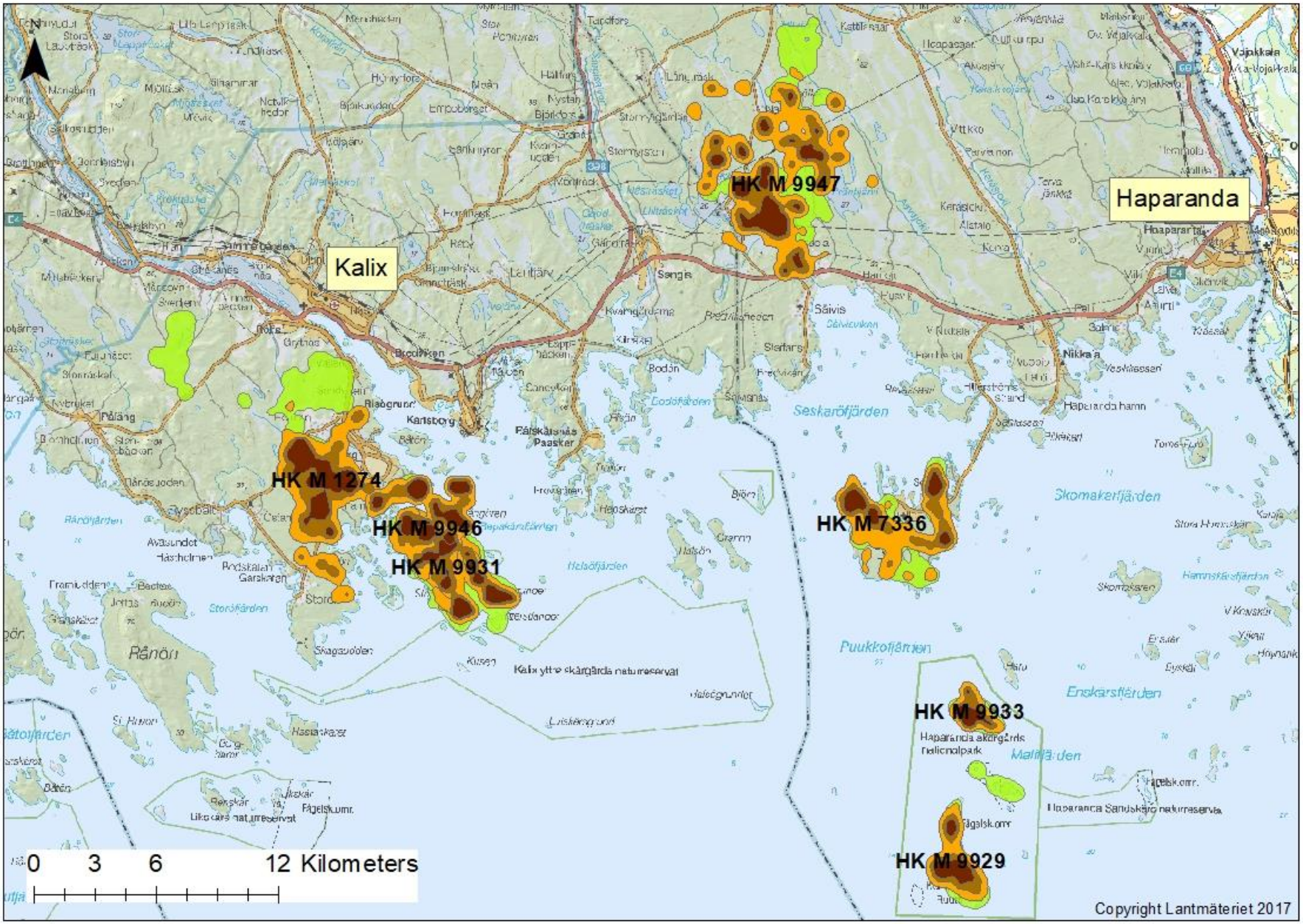

Älgkornas reproduktion

Bara mottaglig under ett enda dygn

- missar hon kan hon brunsta om 3 veckor senare

Kalvningsdatum: norr – syd gradient

- 234-240 dagar efter betäckning (men kan varierar mer)

Medel kalvningsdatum av GPS-märkta älgkor

- norr: 2:a juni (11:e maj -12:e juli, n=379, sen 2004)
- söder: 16:e maj (30:e april – 12:e juni, n=343, sen 2009)

Betäckning (utifrån medeldatum för kalvning, 240-234 dagar)

- norr 5-11:e okt, söder 18-24:e sept

GPS-märkta korna i Haparanda-Kalix

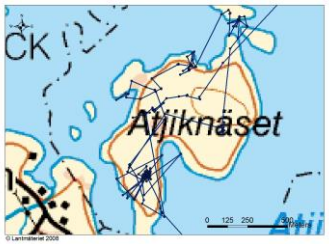

Enligt förändringar i rörelsemönster kalvade:

– 20 av 22 kor 2016, 16 av 21 kor 2017

Medeldagen för dessa 36 kalvningar var **26:e maj**

– första 11:e maj, sista 16:e juni

Medeldagen för betäckning (utifrån medeldagen, 240-234 d): ***27/9-3/10***

Brunstperiod: **13/9-25/10** (kan vara längre)

Forskningsgrupp av Göran Ericsson
Institutionen för vilt, fisk och miljö - SLU
www.slu.se/alg-forskning

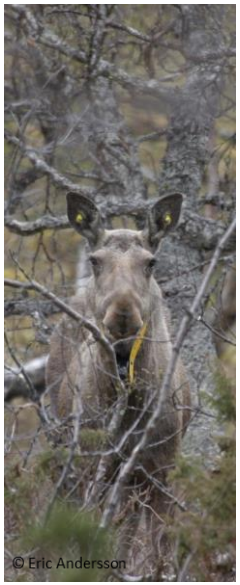

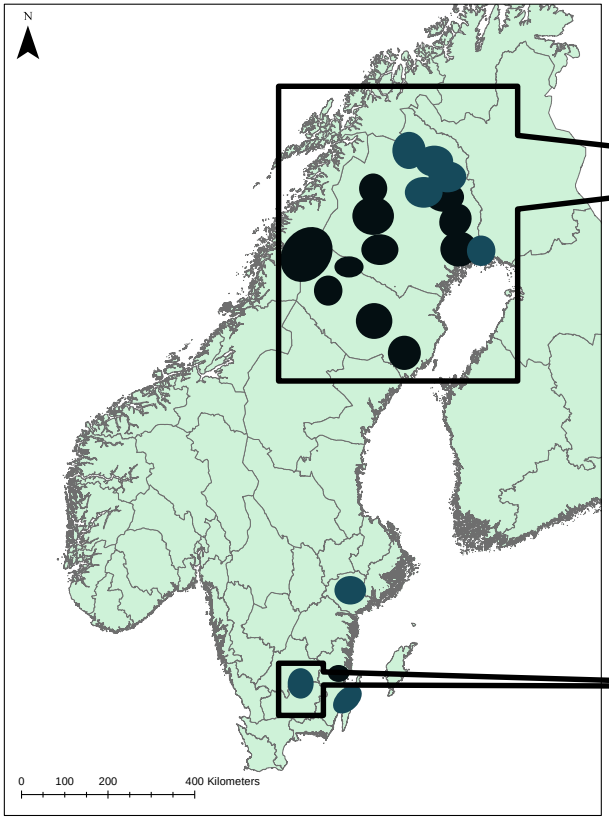

Älgforskning

- 80
- 4
- Projekt mellan 1 å
- > 17 mil data fixes

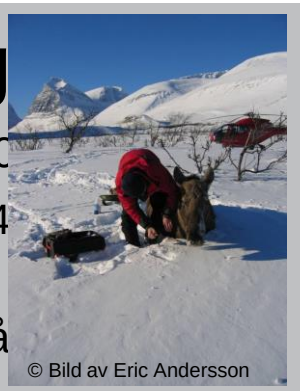

Positioner av GPS-märkta älgar i Norrbotten

351 olika älgar
11 olika områden
2005-2016

Vandringar leder till överlapp mellan populationer

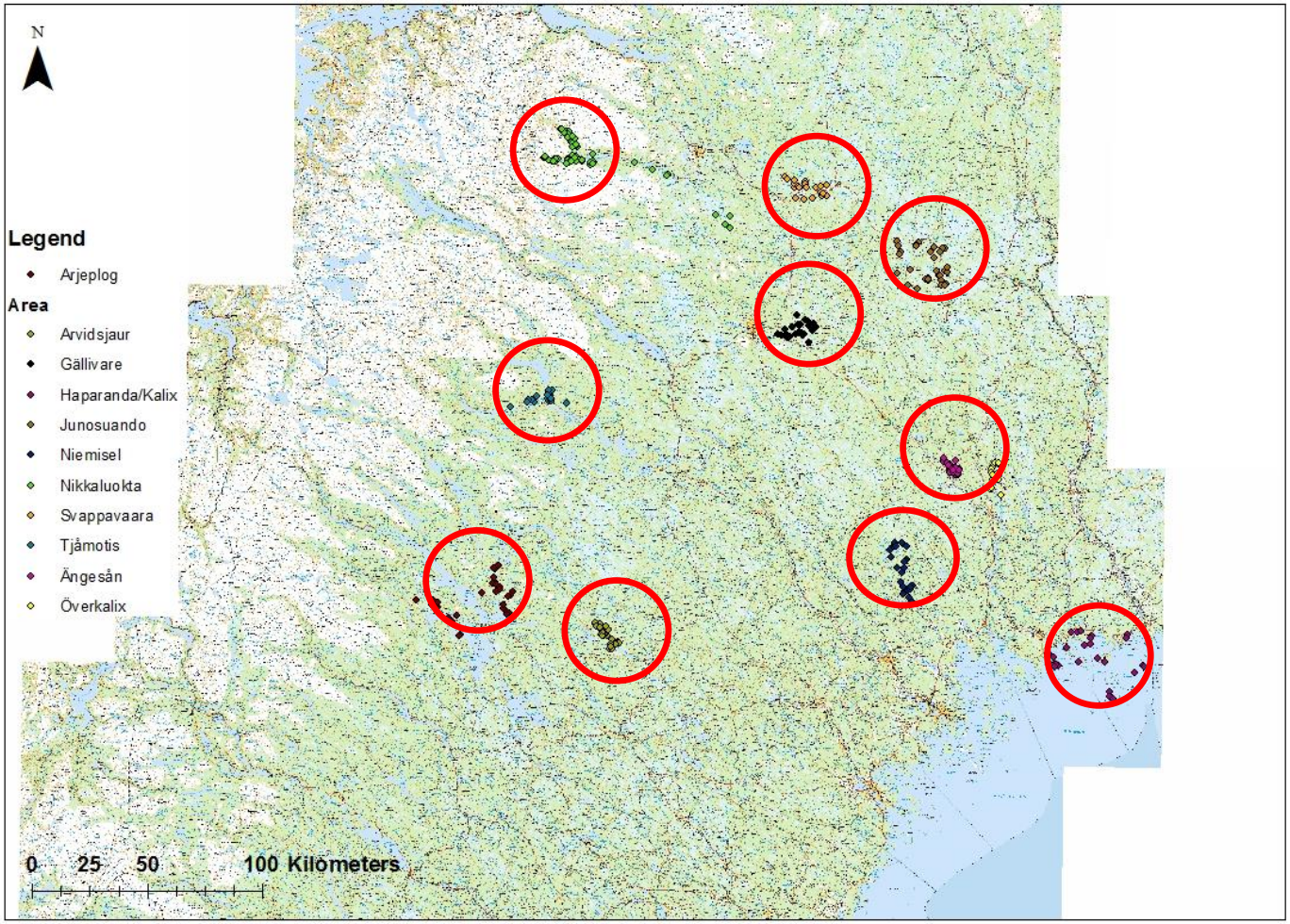

Moose anti-predator behaviour towards baying dogs in a wolf-free area

Göran Ericsson[1] · Wiebke Neumann[1] · Holger Dettki[1]

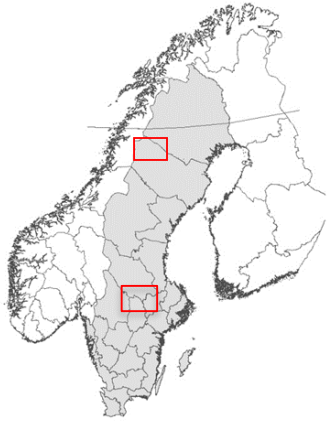

Rön från Sveriges lantbruksuniversitet Nr 1 2016

FAKTA SKOG

Älgars flyktbeteende vid jakt med löshund inom och utanför vargområden

Håkan Sand, Daniel Mallwitz och Barbara Zimmermann

Hur reagerar älgar på jakthundar?

- 2 fältexperiment
  - utanför vargområdet (Västerbotten) , i vargområdet (Grimsö)
- Liknande respons
- <u>Västerbotten</u>
  - 80% direkt flykt
  - Ko med kalv mer rakt
- <u>Grimsö</u>
  - Hundtyp påverkar reaktion

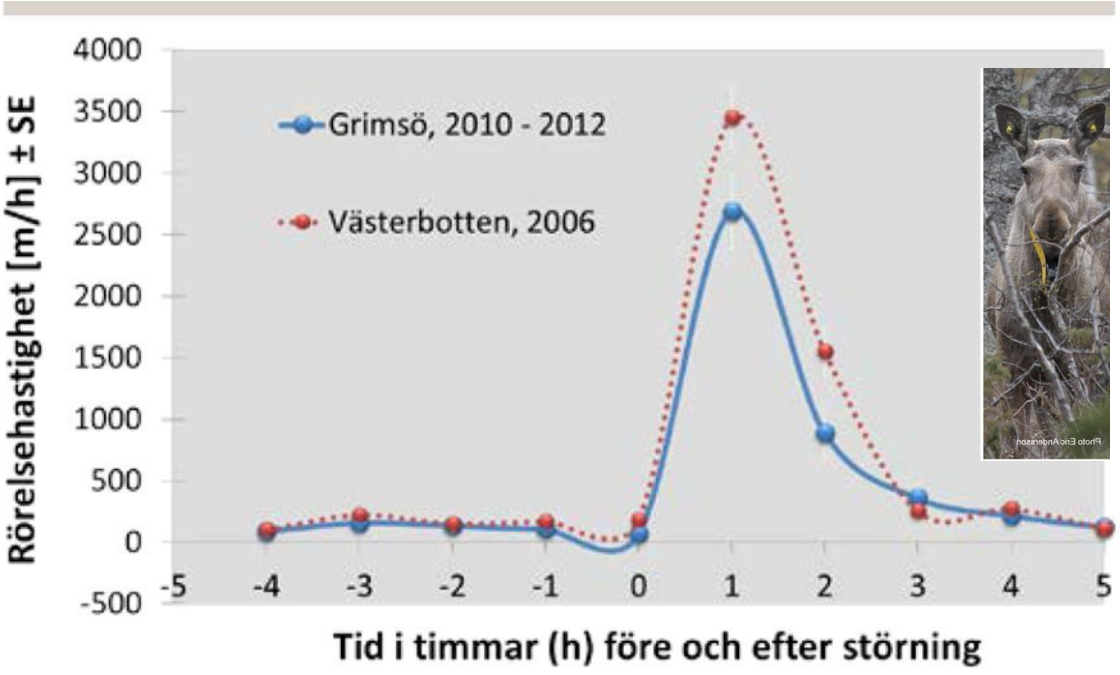

https://www.slu.se/globalassets/ew/ew-centrala/forskn/popvet-dok/faktaskog/faktaskog16/faktaskog_01_2016.pdf

Trafikolyckor med älg

- Jämfört med andra arter inte så många med mycket mer allvarlig pga **stor risk för huvud- och nackskador**

Trafikolyckor med älg – det vet vi idag

- Trafiken står för 5-6 % av dödligheten för en vuxen älg
- Flest olyckor på mellanstora vägar Seiler 2005
- Älgtätheten och antal älgolyckor nära kopplad Ronaldsen m fl. 2011, Niemi m fl. 2017
- Högre risk för personskador vid en älgolycka under sommaren Niemi m fl 2017
- Fordonhastighet är huvudfaktor som påverkar risk för olyckan och dess svårighetsgrad
- Sned fördelning i tid;fler olyckor under höst- och vinter Neumann m fl 2012
- Olyckor händer inte där älgar passerar vägen oftast Neumann m fl 2012
- Älgjakten leder inte till fler älgar passerar vägar Neumann m fl., opublicerad

...fortsättning

- Älgar har mest aktiva vid skymningen Neumann m fl. 2012
- Älgar håller större avstånd till väger under dagtid Neumann m fl. 2013
- Älgar rör sig mindre snabb i sammanhängande skogsområden än utanför Neumann m fl. 2013
- Terrängen och fördelning av skogen styr älgarnas rörelse mer än vägar, kraftledningar eller vattendrag i landskapet Bartzke m fl. 2015
- Älgar följer vägar, kraftledningar, eller vattendrag när de närmare sig Bartzke m fl. 2015
- Älgar passerar vägar oftare under skymningstiden för att byter mellan livsmiljöer Nielsen 2017

Lika mönster ?!

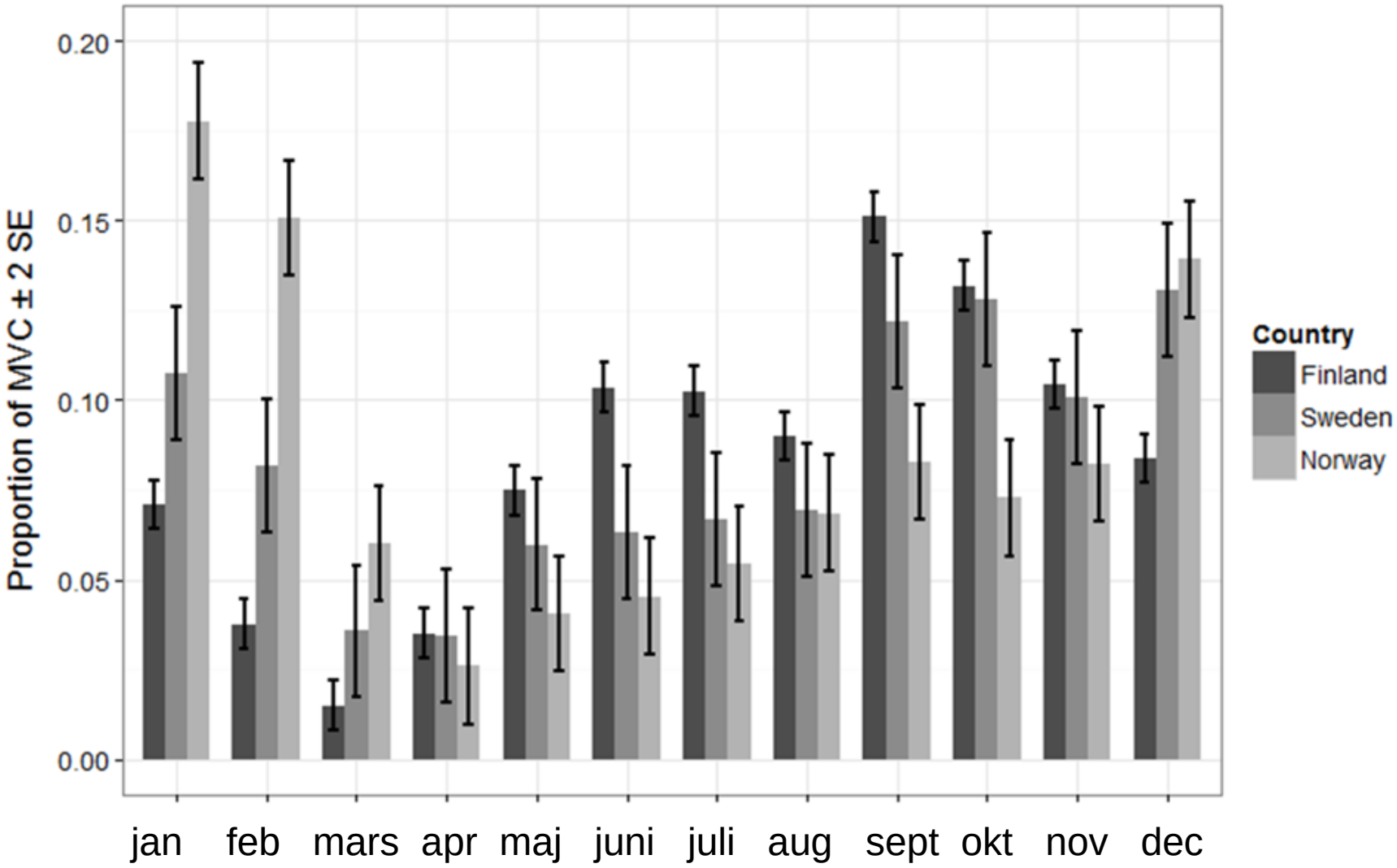

Niemi m fl 2017

Farligare vägar under sommaren

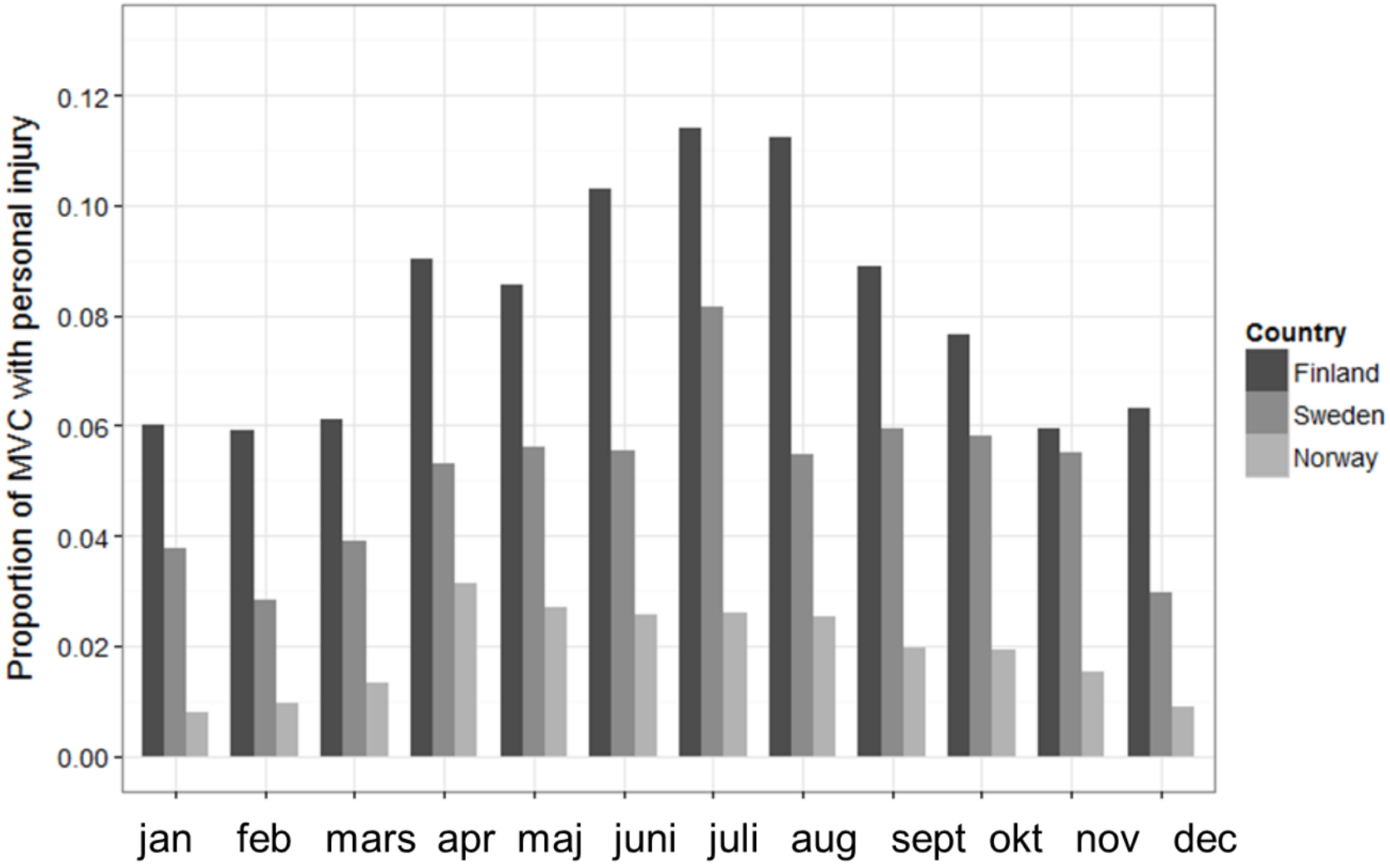

Niemi m fl 2017

När är älgarna mest aktiva?

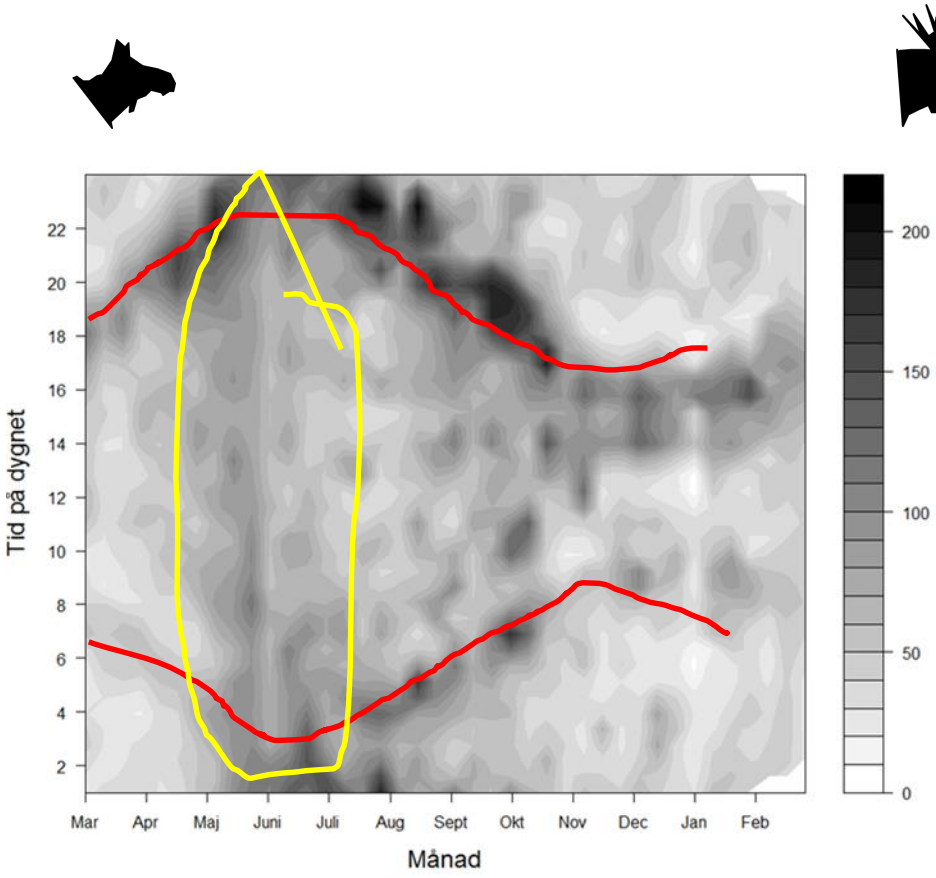

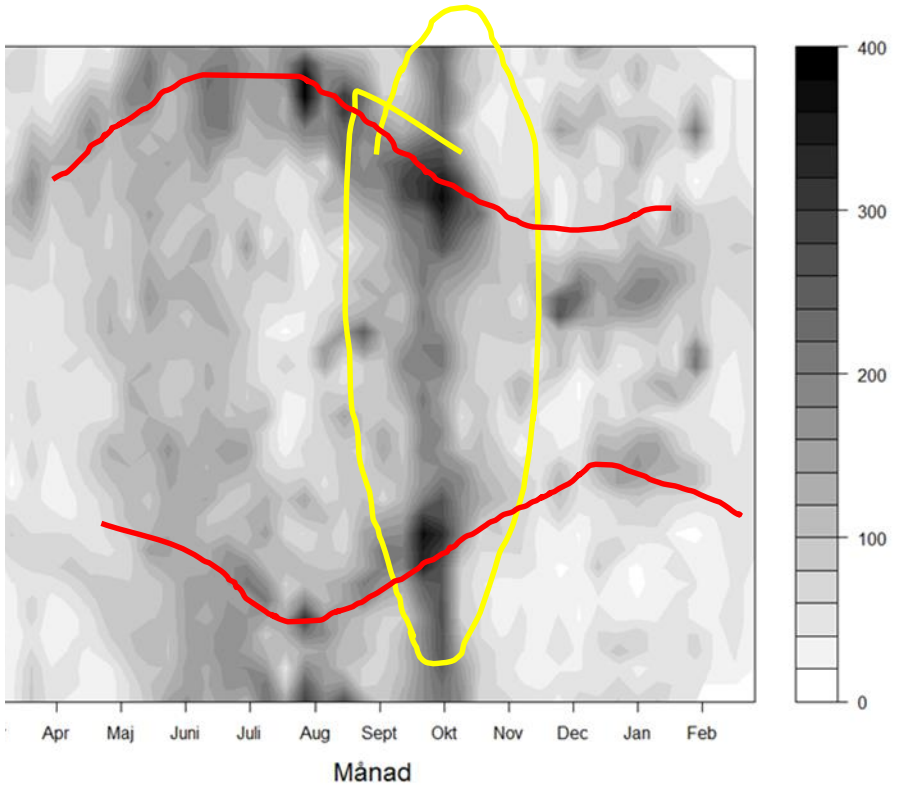

Niemi m fl 2017

Varför passerar älgen en väg?

- Älgen uppehåller sig under dagtid i skogen och under natten i öppna livsmiljöer

- Rör sig mer under skymningstiden

(just innan solupp- och runt solnergång)

- Fler vägpassager förre soluppgång och runt solnergång

Nielsen 2017

Passerar älgar vägar oftare under älgjakten?

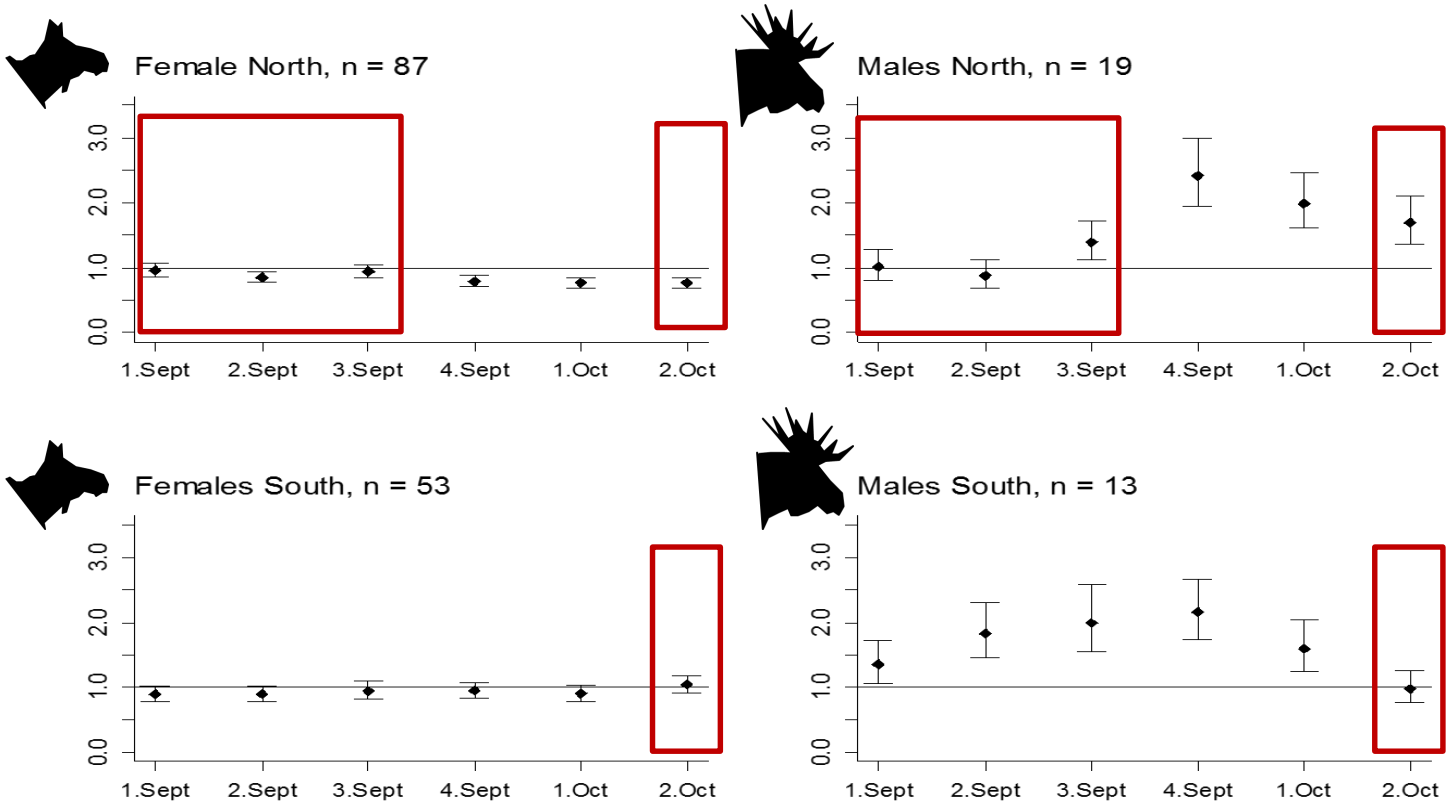

Neumann m fl, accepterad Journal of Wildlife Management

Risk för en viltolycka med älg

- …själva älgjakten ökar inte risken, utan det är brunsttiden som påverkar djurens rörelse, särskilt tjurarna

- framför allt de två sista veckor i september och första oktoberveckan.

- En farlig period är alltså före jakten - i södra Sverige - och kring jaktuppehållet i norra Sverige.

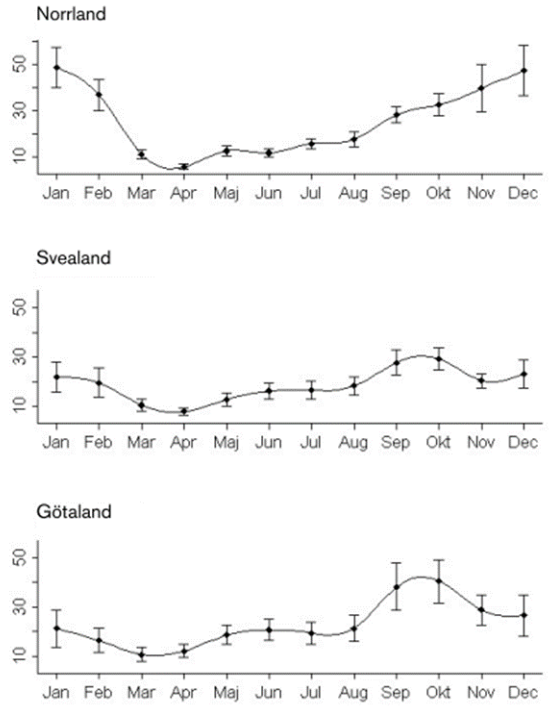

FIGUR 1. Antal älgolyckor (± 95 % konfidensintervall) per månad i Norrland, Svealand, och Götaland mellan 2005 och 2010. Flest olyckor sker under perioden oktober till december (Källa: Nationella Viltolycksrådet).

Neumann m fl. 2011

GPS-märkta älgar – nytta för viltförvaltning?

Idag har bättre kunskap om…

- hur älgar varierar i sitt vandringsbeteende INOM och MELLAN populationer
- när vandringen börjar och slutar, avståndet som vandras
- vilka faktorerna påverkar älgarnas vandringsstrategier
- hur olika älgpopulationer interagerar med varandra
- var, när och hur älgar utnyttjar landskapet
- hur stora och varierande hemområden är INOM och MELLAN populationer
- rörelsebeteende av älgar i norra och södra Sverige
- älgarnas reproduktion och kalvöverlevnad
- älgarnas rörelseaktivitet över tid
- älgarnas rörelse och sambandet till trafiksäkerhet

Pågående älgforskningsprojekt, https://www.slu.se/alg-forskning

I norra Sverige

Haparanda/Kalix; Gällivare; Junosuando; Svappavaara; Nikkaloukta

http://webmap.slu.se/website/moosetrack_BD/

Årsrapport BD16 2016/2017

https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/vfm/files/moose/norrbotten_rapport5_2017.pdf

I södra Sverige

Växjö; Öland

http://webmap.slu.se/website/moosetrack_TVS/

Östermalma

http://webmap.slu.se/website/moosetrack_SA/

Tack till forskningsbidrag från…

- Älgvårdsfond, markägare bestående av Sveaskog, SCA, Norra och Södra skogsägarna, Statens fastighetsverk, Allmänningarna, Kyrkan, LRF, mm
- Länsstyrelser AC, BD
- Svenska Jägareförbundet
- Programmet adaptiv förvaltning av vilt och fisk
- Älg i MittSkandia
- Temaprogrammet vilt och skog
- Naturvårdsverket
- Kempestiftelserna, Carl Tryggers stiftelse